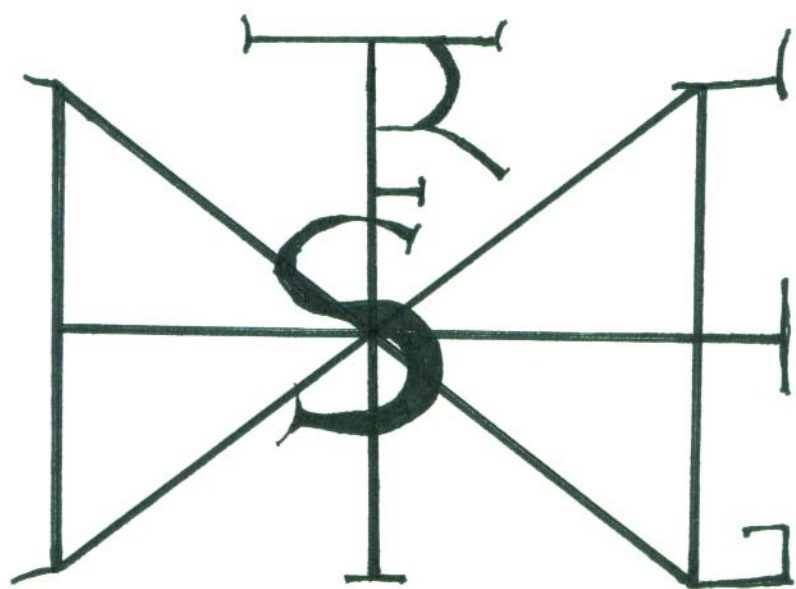

Szent István király
intelméi Imre herceghez

ivel megértettem s mélyen át-
 érzem, hogy amit csak **I**sten
 akarata megteremtett s nyilván-
 való elege elrendelése elrendezett
 mind a kiterjedt égholtozaton,
 mind az egybefüggő földi tájakon,
 azt törvény élteti s tartja fenn,
 s mivel látom, hogy mindazt, amit
Isten kegyelme hőséggel adott az
 élet előnyére és méltóságára,
 tudunk királyságokat, konzul-
 ságokat, hercegségeket, ispañ-
 ságokat, főpapságokat s más

méltóságokat, részben isteni parancsok és rendeletek,
 részben világiak, valamint a nemesek meg az élemedett
 korúak tanácsai és javaslatai kormányozzák, védik,
 osztják fel és egyesítik, s mivel bizonyosan tudom, hogy
 minden rendben valók, a föld bármely részén, bár-
 milyen méltóságot viseljenek, nemcsak kíséretüknek,
 híveiknek, szolgálóknak parancsolnak, tanácsolnak,
 javasolnak, hanem fiaiknak is, úgy hát én sem restellem
 szerelmetes **f**iam, hogy neked még életemben tanulságo-
 kat, parancsokat, tanácsokat, javaslatokat adjak, hogy
 velük mind magad, mind alattvalóid életmódját éke-
 sítsed, ha majd a legfőbb hatalom engedélyével utánam
 uralkodni fogsz. Illek pedig, hogy odaadó figyelemmel
 hallgatván eszedben vedd majd parancsait, az isteni
 bölcsesség szerint, mely **S**alamon szájából szól:

Hallgass, fiam, atyád intelmére,
s ne vedd semmibe anyád tanítását!
Hallgasd hát meg fiam, fogadd el szavaimat,
akkor nagy lesz száma élted éveinek.
Eből a mondashól tehát észbe veheted, ha azt, amit
atyai gyöngédséggel parancsolok, megveted ~ távol legyen
nem szívlelnék többé sem **I**sten, sem emberek. De halljad
az engedetlen parancsszegők esetét és vesztét. Ádám
ugyanis, kit az isteni alkotó, valamennyi létező létező
teremtője a maga hasonlatosságára formált, s minden
méltóság örökösevé lett, széttörte a parancsok bilincseit
s nyomban elvesztette a magas méltóságokat meg a pa-
radicsomi béli lakást. **I**sten régi, kiválasztott s kivált
kedvelt népe is, amiért szétszaggatta a törvények **I**sten
ujjával kötözött kötelekeit, külön-különféleképpen puszt-
ult el; részben ugyanis a föld nyelte el, részben tűz emész-
tette el, részint egymást koncolta fel. **S**alamon fia is, félre-
vetve apja békéltető szavait, göggében pöffeszkedő kard-
csapásokkal fenyegette a népet apja ostorsuhintásai helyett,
azért sok rosszat tűrt el az országban, végül is kivetették
onnan. Hogy ez veled ne történjék, fogadd szót, fiam:
gyermek vagy, gazdagságban született kis cselédem, puha
párnák lakója, minden gyönyörűségben dőldelegve és nevelve,
nem tapasztaltad a harcáratok fáradalmait s a különféle
népek támadásait, melyekben én szinte egész életemet le-
morzsoltam. Itt az idő, hogy többé ne puha kásaival étessenek,
az téged csak puhánnyá s finnyássá tehet, ez pedig a férfias-
ság elvesztegetése s a bűnök csikolója és a törvények megvetése;

hanem itassanak meg olykor fanyar borral, mely értelmeket tanításomra figyelmessé teszi. Ezeket előrehozván, térjünk a tárgyra.

I. A katolikus hit megőrzéséről

II. Az egyházi rend kecsben tartásáról

III. A főpapoknak járó tiszteletéről

IV. A főemberek és vitézek tiszteletéről

V. Az igaz ítéletről és a türelem gyakorlásáról

VI. A vendégek befogadásáról és gyakorlásáról

VII. A tanács súlyáról

VIII. A fiak kövessék az elődöket

IX. Az imaádság megtartásáról

X. A kegyességről és irgalmasságról, valamint a többi erényről.

I. A katolikus hit megőrzéséről

ínt hogy a királyi méltóság rangját csakis a katolikus hitet vallók nyerhetik el, ezért parancsainkban a szent hitet tesszük az első helyre. Ha a királyi koronát meg akarod kecsülni, legelőször is azt hagyom meg, tanácsolom, illetve javaslom és sugallom, kedves **f**iam, hogy a katolikus és apostoli hitet akkor a buzgalommal és éberséggel őrizd, hogy minden **I**stentől rendelt alattvalódnak példát mutass, s valamennyi egyházi személy

méltán nevezzen igaz keresztény hitvallású férfinak; nélkülül bizony, tudd meg, sem kereszténynek, sem

az Egyház fiának nem mondanak. Akik ugyanis hamisat hisznek, vagy a hitet jó cselekedetekkel teljessé nem teszik, fel nem ekesítik, minthogy a hit tettek híján meghal, sem itt nem uralkodnak bízossággal, sem az örök uradalomban nem lesz részük. Ám, ha a hit párszát tartod, rajtad az üdvösségsisak is. Mert e lelki fegyverekben szabályszerűen harcolhatsz láthatatlan és látható ellenségeid ellen. Hiszen az apostol is ezt mondja: „Csak az nyeri el a hátkoszorút, aki szabályszerűen küzd.” A hit tettei, amelyről beszélek, a következő: higgy erősen a mindenható Atyaisteben, minden teremtmény teremtmőjében, és az **E**gyszülött Fiában, **J**ézus **K**risztusban, a mi Urunkban, kit az angyal meghirdetett, ki **M**ária **M**ariatól született, az egész világ üdvösségeért a keresztfán szenvedett és a **S**zentlelekben, ki szólt a próféták és az apostolok, valamint az evangelisták szavával, mint egyetlen tökéletes oszthatatlan széplőtelen istenségben, és kétely hozzá ne férjen. „És a katolikus hit, melyben ~ miként **A**ttan **N**áz mondja ~ ha akárki híven és erősen nem hisz, semmiképpen sem üdvözl.” Ha valamikor uralmad alatt akadnának olyanok ~ távol legyen! ~, kik az így egységbe fűzött **S**zentháromságot megosztani, vagy kisebbiteni, vagy nagyobbítani próbálják, tudd meg: az eretnekség fejének szolgálói azok, és nem a szentegyház fiai. Az ilyeneket pedig ne gyámolítsd, ne vedelmezd, hogy magad is ellenségnek ne mutatókózz vagy hosszú állónak. Mert az efféle emberek

a szentegyház népet nyomorultul megrontják és szét-
szórják. Hogy ez ne történjen meg, különös gondod
legyen.

11.

Az egyházi rend becsken tartásáról.

királyi palotában a hit után az Egyház
foglalta el a második helyet, az egyház,
melynek első ízben a mi fejünk, tudnunk
Krisztus vetette el magát, majd az Ő
tagjai, vagyis az apostolok és szent
atyák ültették át, meggyökereztek erő-
sen, s elterjesztették az egész földkere-
ségen. És amikor mindig hajt új sarjat,

más helyeken mégis mintegy réginek tartják; itt
viszont, kedves fiam, a mi kiródalunkban eddig
meg mint ifjú, friss hajtást prédikálják. Épp ezért
kíván meg szemfülesebb s szembetűnőbb öröket,
nehogy a jó, amivel az isteni kegyelem bennünket
mehetetlen irgalmával érdemfelenül elárasztott,
bunyáságod és restséged, valamint hanyagságod
miatt megromoljék s megsemmisüljön. Mer aki a
szentegyház méltóságát csorbítja vagy csúfítja,
azon munkál, hogy **K**risztus testét csonkítsa.
Mízen maga az **Úr** mondta **P**éternek, akit a
szentegyház őrzőjévé és felügyelőjévé tett: **P**éter
vagy erre a sziklára építem egyházamat. **Ú**gyan-
is önönmagát nevezte kösziklának, s nem am fán-
ból avagy kőből épült egyházzal beszélt, hanem
az újonnan nyert tömeget, a kiválasztott népet,

Isten nyáját, mely hitben kioktattatott, keresztségben megmosatott, kenettel olajoztatott, hívta a saját magára épült szentegyháznak. Ha valaki lázában a szentegyház tagjait vagy kicsinyeit megbotránkoztatja, az evangélium tanítása szerint méltó arra, hogy malomkövet kössenek a nyakára és a tenger mélységébe vessék, azaz a hatalom méltóságából kivetik, és az igazak egyházán kívül marad a világi nyomorúságban, mint valami pogány és vámos. Így hát, fiam, napról napra virágzó szorongalommal kell örködnöd a szentegyházon, hogy inkább gyarapodjék, mintsem fogyatkozzék. Azért is nevezték az első királyokat nagyságosnak, mert az egyházat nagyobbították. Te is ezt tegyed, hogy koronád híresebb, életed boldogabb és hosszabb legyen.

főpapoknak kijáró tiszteletről

királyi trón ékessége a főpapoknak rendje, ezért a királyi méltóságban ők kerülnek a harmadik helyre, kedves fiam, ők legyenek főembereid, úgy vigyázz a főpapokra, mint szemed világára. Ha ők jóindulatúak veled, ellenségtől nem kell félned. Hiszen, ha ők megbecsülnek, bátran foghatsz mindenhez, madságuk ajánl téged a mindenható Istennek. Őket állította ugyanis Isten örül az Isten népe fölé, és őket tette meg a lelkek felvigyázóivá, valamint az egész egyházi méltóság és isteni szentség részeseivé és osztóivá. Mert nélkülk királyok nem is állíthatnak, nem is országolnak.

Az ő közbenjárásukra törlik el a vétkezők vétkeit. Ha irántuk az igazi szeretetet tanúsítod, magadat is kétségkívül megjobbítod, országodat is tisztességgel igazítod. Mert az ő kezükbe van lerakva a bűntől oldás és a bűnbe kötés hatalma. Mert Jsten megegyezett velük örök szövetségben, és elkülönítette őket az emberektől, a maga nevében és szentségeiben osztozott velük, és az istenes **David** király szavával megtiltotta, hogy az emberi világ gáncsolja őket: „**Fölkentjeimet ne érintsetek!**” Az illeti meg, ugyanis Jsten felkentjeit, ki az isteni és kánoni végzéssel szembeszállva a szent rendben való férfiakat hamis vádlaskodással mocskolja és a nyilvánossáig elé hurcolja. Teljességgel megtiltom **J**iam, hogy így cselekedj, ha boldogan akarsz élni, királlyá válni, megbecsülni, mert az ilyen dolgok sértik Jstent elsősorban. Ha esetleg valamelyik azok közül, akikről szó van, kárhózkodásra méltó vétkebe esik ~ távol legyen! ~, figyelmeztetlek háromszor, négyszer is négyszemközt az evangélium tanítása szerint. Ha akkor intelmeidet nem hallgatja meg, nyilvánosan kell megfeddnni a következők alapján: Ha rád nem hallgat, jelentsd az egyháznak. Mert ha e rendet megtartod, dicső koronádat teljességgel felmagasztalod.

¹²
A főemberek és vitézek tiszteletéről

3 uralom negyedik díze a főemberek, ispánok, vitézek hűsége, erőssége, serénysége, szívessége és bizalma. Mert ők országod védő falai, a gyengék oltalmazói, az elűzés pusztítói, a határok gyarapítói. Legyenek ők, **fiam**, atyáid és testvéreid, közülük bizony senkit se harts szolgaságba, senkit se nevez szolgának. Katonáskodjanak,

ne szolgáljanak, uralkodj, mindannyiukon haragg, göggyűlölet nélkül, békésen, alázatosan, szelíden; tartsd mindig eszedben, hogy minden ember azonos állapotban születik, és hogy semmi sem emel fel, csakis az alázat, semmi sem taszít le, csakis a göggyűlölet. Ha békeszerető leszel, királynak és király fiának mondanak, és minden vitéz szeretni fog; ha haraggal, göggyösen, gyűlölködve, békétlenül kevélykedsz az ispánok és főemberek fölött, a vitézek ereje bizonyos homályba borítja a királyi méltóságot, és másokra száll királyságod. Ettől óvakodva az erényed szabta mértékkel irányítsd az ispánok életét, hogy vonzalmaddal felővezve a királyi méltósághoz mindig háborítatlanul ragaszkodjanak, hogy uralkodásod minden tekintetben békés legyen.

v. **Az igaz ítélet és a türelem gyakorlásáról**

türelem és az igaz ítélet gyakorla-
sa a királyi korona ötödik kifejezése.

Dauid király és próféta mondja:

"Ítéleteredet, Isten, bízd a királlyra."

És ugyanő mondja másutt: "Király
vagy, az igazságosságot szereted."

A türelemről így beszél Pál apos-
tol: "Tanúsítsatok mindenki iránt
türelmet". És az Úr evangéliumában:

"Ha türelemmel kitartotok, megmentitek lelketeket."
Ehhez tartsd magad, fiam: ha bűnsületedet akarsz
szerezni királyságnak, szeresd az igaz ítéletet;
ha hatalmadban akarod tartani a lelket, türelmes
légy. Valahányszor, kedves fiam, ítéletet érdemlő
ügy kerül eléd, vagy bármely főbenjáró bűn vádlott-
ja, türelmetlenül ne viselkedjél, esküvel ne erősköd-
jél, hogy megbünteted; bizony ez ingatag lenne és
mulandó, mert a bolond jogadalmát megszegi az
ember; és ne ítélezz te magad, nehogy királyi
méltóságodban a hitvány ügyben forgolódva folt
essék, hanem az efféle ügyet inkább bírákhoz uta-
sítsd, az ő megbízatásuk, hogy törvény szerint dönt-
senek. Óvakodj bírónak lenni, ám örülj királynak
lenni, s nevezetni. A türelmes királyok királykod-
nak, a türelmetlenek pedig zsarnokoskodnak. Ha
pedig egyszer olyasvalami kerül eléd, amelyben íté-
letet hozni méltóságoddal összefér, türelemmel, in-
galommal, esküdözés nélkül ítélezz, így lesz majd
koronád díszes és ékes.

VI. A vendégek befogadásáról és gyarmolításáról

vendégek s a jövevények akkora hasznát hajtának, hogy méltán állhatott a királyi méltóság hatodik helyén. Hiszen kezdetben úgy növekedett a római birodalom, úgy magasztaltattak fel és lettek díszösségessé a római királyok, hogy sok nemes és bölcs áradt hozzájuk különböző-különb tájakról. Róma bizony még ma is szolgá volna, ha Aeneas sárgái nem teszik szabaddá. Mert amiként különböző-különb tájakról és társfoma'nyokból jönnek a vendégek, úgy különböző-különb nyelvet és szokást, különböző-különb példát és fegyvert hoznak magukkal, s mindez az országot díszíti, az udvar fényét emeli, s a külföldieket a pöffeszkedéstől elrettenti. **Mert az egy nyelvű és egy szokású ország gyenge és esendő.** Ennélfogva megparancsolom neked, **fiám**, hogy a jövevényeket jóakarattal gyarmolítsad és becsben tartsad, hogy nálad szívesebben tartózkodjanak, mintsem másutt lakjanak. Na pedig le akarnád rombolni, amit építettem, vagy szétszórni, amit összegyűjtöttem, kétségkívül igen nagy kárt szenvedne országod. Hogy ez ne legyen, naponta nagyobbíts országodat, hogy koronádat az emberek nagyságosnak tartsák.

VII. A tanács súlyáról.

királyi emelvényen a tanács a hetedik helyre tart igényt. A tanács állít királyokat, dönt el királyi sorsokat, védelmezi a hazát,

cselekedíti a csatát, győzelmeket ő arat, kerget támadó hadat, behívja a barátokat, városokat ő rakat, ő ront le ellenséges várakat. Mint hogy pedig a tanácsnak ekkora haszna van, ostoba, pöffeszkedő és középszerű emberekből összeállítani, én úgy vélem, mit sem ér; hanem a tekintélyesebbek és a jobbak, a bölcsőbbek és a legmegbecsültebb vénnek adkan formálódják és csiszolódják. Ezért, fiam, az ifjakkal és a kevesbé bölcsekkel ne tanácskozz, ne is kérj tőlük tanácsot, csak a gyűlés véneitől, kiknek koruk és bölcsességük miatt megfelel ez a feladat. Mert a királynak szoló tanács járva legyen a bölcs szívbe, ne terjessze a bolondok szelessége. Ha ugyanis a bölcsekkel jársz, bölcs leszel, ha a bolondokkal forgolódasz, társul adolod magad hozzájuk. Szól a **Szentlélek** **S**alamon által: „Aki jár a bölcsekkel, bölcs barátja lesz, nem a bolondokhoz lesz hasonlatos.” És **Dávid** zengi:

Jóssággal közeledsz a jóhoz.

az igazhoz igaz vagy.

A tisztaival tisztán jársz.

a hamissal hamis módra.

Ezért hát ki-ki életkorának megfelelő dologban, forgolódják, tudniillik az ifjak fegyverben, a vének a tanácsban. Egyébként az ifjakat mégsem kell teljesen kiűzni a tanácsból; amide ahányszor velük tanácskozol, még ha életrevaló is az a tanács, mindig terjeszt az öregek elé, hogy minden cselekedetedet a bölcsesség mértékével mérhesd.

VIII.
A fiak kövessék az elődöket

senk követése foglalja el a királyi méltóságban a nyolcadik helyet. A legnagyobb királyi ékesség, az én tudásom szerint, a királyelődök után járni, a szülőket utánozni. Aki ugyan is megveti, amit megszabtak atyai elődei, az isteni törvényekre sem ügyel. Mert az atyák azért atyák, hogy fiaikat gyámolítsák, a fiak pedig azért fiak, hogy szüleiknek szót fogadjanak. Aki atyjaival szemben áll, Isten ellenségének áll. Mert minden engedetlen Istennel áll szemben. És az engedetlenség szelletje a korona virágait szőrja szerte. Az engedetlenség valójában pestis az egész királyságban. Ezért, kedves Fiam, apa'd rendeletei, vagyis az én rendeleteim, minclig legyenek szemmed előtt, hogy szerencsédet mindenütt királyi gyepelő igazgassa. Az én szokásaimat pedig, melyekről láthatod, hogy a királyi méltósággal összeférnek, a kételkedés minden béklyója nélkül kövesd. Mert nehéz lesz megtartani e tájon királyságodat, ha szokásban nem utánozod a korábban királykodó királyokat. Mely görög kormányozza a latinokat görög módra, avagy mely latin kormányozza a görögöket latin módra. Semelyik. Ezért ha't kövesd szokásaimat, a bried közt kimagasló így leszel, s az idegenek dicséretére szert így teszel.

x. Az imádság megtartásáról

3. Imádság megtartása a királyi üdvösség legnagyobb járuléka, ezért a királyi méltóság kilencedik regulájában pendül meg. A folytonos imádkozás: a bűnöktől megtisztulás és feloldozás. Te pedig fiam, valahányszor Isten templomához járulsz, hogy Istent imádd, Salamonnal, a király fiával, magad is király révén, mindig mondjad: „Küldd le, Uram, a bölcsességet, szent egeztől, tróncsőseged trónjáról, hogy munkámban velem legyen és segítsen, és így fölismerjem, mi kedves a szemedben, minden időben.” És ismét: „Uram, Atyám, életemnek Istene, ne hagyj engem a'nök gondolatban, az én szememnek ne adj kevélységet és a gonosz kívánságot távoztasd el tőlem, Uram. Vedd el tőlem a testnek kívánságait, és a tisztátalan és esztelen léleknek ne adj engem, Uram.” Ezzel az imádsággal foglalkoztak hat a régi királyok, te is ugyanezzel foglalkozd, hogy Isten minden vétkeid eltörlésére méltasson, hogy mindenki legyőzhetetlen királynak hívjon. Imádkozz azért is, hogy a tétlenséget, kunyasa'got elkerülj, megajándékozzon az erények összességének segédelmével, s így legyőzhesd látható és láthatatlan ellenségeidet. Hogy valamennyi alátvalóddal együtt gondtalanul, ellenséges támadásokról nem háborgatva, békében végezhesd életed pályáját.

x. A kegyességről és az irgalmasságról, valamint a többi erényről.

3 erények mértéke teszi teljessé a királynok koronáját, és a parancsok közt a tizedik. Mert az erények ura a **K**irályok **K**irálya, miként égi serege áll kerekén tíz korból, úgy életed vitele kerekedjék ki tíz parancsból. Kell, hogy a királyt kegyesség és irgalmasság díszítse, de a többi erény is hassa át és ékesítse. Mert ha a királyt istentelenség és kegyetlenség szennyezi, hiába tart igényt a király névre, zsarnoknak kell nevezni. Ennek okából hát, szerelmemes **I**stén, szívem édessége, sarjam jövő reménysége, kérlek, megparancsolom, hogy mindenütt és mindenekben a szeretetre támaszkodva ne csak atyafiságodhoz és rokonságodhoz, vagy a főemberekhez, vagy a gazdagokhoz, a szomszédhoz és az itt lakóhoz légy kegyes, hanem még a külföldiekhez is, sőt mindenkihez, aki hozzád járul. Mert a szeretet gyákorlása vezet el a legfőbb boldogsághoz. Légy irgalmas minden erőszakot szenvedőhöz, őrizd szívedben mindig az isteni intést: „Irgalmasságot akarok, nem áldozatot.” Légy türelmes mindenkihez, nemcsak a hatalmasokhoz, hanem azokhoz, akik nem férnek a hatalomhoz. Áz utat légy erős, nehogy a szerencse túlságosan felvessen, vagy a balsors letaszítson. Légy alázatos is, hogy **I**stén felmagasztaljon most és a jövőben. Légy majd mérsékletes, hogy mértéken túl senkit se büntess vagy karhagyass. Légy szelíd, hogy sohase harcolj az igazság ellen. Légy kecsületes, hogy szánnékosan soha senkit gyalázzal ne illes. Légy szemérmes, hogy elkerüld a bujaság bűjét, valamint a halál ösztönzőjét.

 micsz, amit fentebb érintettünk, alkotja a kirá-
lyi koronát, nélkülük sem itt nem tud senki
uralkodni, sem az örök uralomba bejutni. men.
~~~~~ Kuruc Agnes forclitá'sa

 tlassék nagyobb dicsőség stennek!
~~~~~ Örökre!